

КАФЕДРА НОВОЇ ТА НОВІТНЬОЇ
ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

США: ПОЛІТИКА, СУСПІЛЬСТВО, КУЛЬТУРА – 2025

Матеріали міжнародної наукової конференції
на пошану пам'яті професора
Бориса Михайловича Гончара
(1945-2015)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Історичний факультет
Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн

«США: ПОЛІТИКА, СУСПІЛЬСТВО, КУЛЬТУРА – 2025
(на пошану пам'яті професора Бориса Михайловича Гончара,
1945 – 2015)»

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
6–7 березня 2025 р.

UNITED STATES: POLITICS, SOCIETY, AND CULTURE – 2025
(In Memoriam of Professor Borys Honchar, 1945–2015)

PROCEEDINGS

Taras Shevchenko National University of Kyiv
March 6–7, 2025

Kyiv – 2025

Рекомендовано до друку
Вченою радою історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Протокол № 8 від 27 березня 2025 р.

Recommended for publication
by the Academic Council of the Faculty of History,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
March 27, 2025

США: політика, суспільство, культура – 2025. Матеріали міжнародної наукової конференції на пошану пам'яті проф. Б. М. Гончара. Київ, 6–7 березня 2025 р. За ред. проф. Н. Городньої. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2025. 256 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників четвертої міжнародної наукової конференції «США: політика, суспільство, культура – 2025 (на пошану пам'яті професора Бориса Михайловича Гончара, 1945–2015)», організованої кафедрою нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Цей збірник призначений для всіх, хто цікавиться історією, зовнішньою і внутрішньою політикою, суспільними процесами і культурою США.

United States: Politics, Society, and Culture – 2025. Proceedings of Academic Conference in Memoriam of Professor Borys Honchar. Kyiv, March 6–7, 2025. Nataliya Gorodnia (ed.). Kyiv, Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2025. 256 p.

This collection includes research papers presented by participants of the International Academic Conference “The United States: Politics, Society, Culture – 2025 (In Memoriam of Professor Borys Honchar, 1945–2015)”. It was organized by the Department of Modern History of Foreign Nations, Faculty of History, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

This collection is addressed to anyone who is interested in the history, foreign and domestic policies, social processes and culture of the United States.

©Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн
історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка
©Колектив авторів

ЗМІСТ
CONTENT

РОЗДІЛ 1

**СПОГАДИ ПРО ПРОФЕСОРА
БОРИСА МИХАЙЛОВИЧА ГОНЧАРА**

PART 1

MEMORIES OF PROFESSOR BORYS HONCHAR

Степан Віднянський СПОГАДИ ПРО КОЛЕГУ І ТОВАРИША Б. М. ГОНЧАРА	11
Юлія Гончар ЛЮДИНА І ВЧЕНИЙ БОРИС МИХАЙЛОВИЧ ГОНЧАР	13
Тарас Грищенко БОРИС ГОНЧАР (1945–2015) – ЧІЛЬНИЙ ПРЕДСТАВНИК ДРУГОЇ ГЕНЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ АМЕРИКАНІСТІВ	16
Тетяна Орлова ЗГАДУЄМО БОРИСА МИХАЙЛОВИЧА ГОНЧАРА	19
Наталія Городня СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ – ПРОФЕСОРА ГОНЧАРА	20

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЇ ТА ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА США У ХХІ СТОЛІТТІ

PART 2

**U.S. STRATEGIES AND FOREIGN POLICY
IN THE 21st CENTURY**

Олександр Потехін США, ДОГОВІР РСМД ТА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА	23
Larysa Mytsyk PUBLIC DIPLOMACY IN AMERICAN THEORETICAL DISCOURSE	26

Володимир Паливода НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ КОНТРРОЗВІДКИ США НА 2024-2027 РОКИ	32
Дмитро Лакішик ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ США ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ДЖ. БАЙДЕНА	35
Марина Бессонова БЕЗПЕКА В ЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ США 2023–2024 рр..	40
Юрій Мателешко ДІЯЛЬНОСТІ USAID В УКРАЇНІ В 2022–2024 рр.	43
Іван Добрий-Вечір ДИСКУСІЇ В КОНГРЕСІ США ЩОДО НАДАННЯ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ В КІНЦІ 2023 р. – НА ПОЧАТКУ 2024 р.	46
Валерій Мініцький НЕВІЙСЬКОВА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА США УКРАЇНІ У 2022 – 2024 рр.	49
Vladyslav Faraponov THE PRICE OF INFLUENCE: HOW AMERICAN FOREIGN AID HAS SHAPED GLOBAL POWER	52
Михайло Шабалін ПОЗИЦІЯ Д. ТРАМПА ЩОДО УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЧЛЕНСТВА В НАТО У 2016–2021 рр.	55
Дмитро Лесишин ПОЗИЦІЯ США СТОСОВНО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ БАРАКА ОБАМИ	58
Nataliia Pitei UKRAINE IN U.S. FOREIGN POLICY (2009–2012)	61
Kateryna Kasatkyna THE UNITED STATES AS SLOVAKIA’S STRATEGIC PARTNER: PUBLIC OPINION TRENDS	64

Джерела і література

1. Лакішик Д. Відносини США та ЄС за президентства Дж. Байдена. *Американська історія та політика: науковий журнал*. 2024. № 18. С. 69–81.
2. Лакішик Д. Формування зовнішньополітичних стратегій та доктрин США на початку XXI ст.: практичний вимір. *Американська історія та політика: науковий журнал*. 2023. № 15. С. 65–85.
3. Daalder I. H., Lindsay J. M. The Globalization of Politics: American Foreign Policy for a New Century. *The Brookings Institution*. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-globalization-of-politics-american-foreign-policy-for-a-new-century/>
4. Hilsman R. The Politics of Policy Making in Defense and Foreign Affairs: Conceptual Models and Bureaucratic Politics. Pearson College Div, 1993. 369 p.
5. Public Policy Research Think Tanks: Top Think Tanks – US. *PennLibraries*. URL: <https://guides.library.upenn.edu/c.php?g=1035991&p=7509974>

Марина Бессонова

БЕЗПЕКА В ЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ

У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ США 2023–2024 pp.

Maryna Bessonova. Security in the Black Sea Region in the U.S. Foreign Policy Strategy (2023–2024)

Увага США до Чорноморського – регіону посилилась з середини XX ст. У роки «холодної війни» це був регіон, в якому домінував радянський вплив, оскільки всі прибережні держави, крім Туреччини, були або у складі СРСР (нинішні РФ, Україна, Грузія, Молдова), або в орбіті радянської зовнішньої політики (Болгарія, Румунія). Завершення «холодної війни» та розпад Радянського Союзу спричинили глибоку трансформацію регіональних і глобальних міжнародних відносин, що вплинуло на конфігурацію сил у регіоні: Туреччина і Росія стали провідними гравцями, як це було століттями тому. Інтереси США у Чорноморському регіоні у постбіполярну епоху мали геостратегічний, геополітичний і геоекономічний виміри [2].

Інтереси США до регіону були актуалізовані відновленими імперськими амбіціями РФ контролювати Чорне море як ключ до Балкан, Близького Сходу і Середземного моря. Російську агресію проти Грузії у 2008 р., підтримку створення Абхазії як квазідержави, окупацію та анексію українського Криму у 2014 р. в США розглядали не лише як регіональні події, а й як більш широкі та глибокі спроби реконструювати світовий порядок.

Нове завдання для США у Чорноморському регіоні було по суті повтором «старої» задачі часів «холодної війни»: обмежити російське домінування на Чорному морі, яке почало зростати внаслідок агресії проти України, результатом якої стала окупація та анексія Криму у 2014 р.. Основний пріоритет зовнішньої

політики США у Чорноморському регіоні знову почав визначатися реальною загрозою повного контролю Чорного моря з боку РФ.

Активізація РФ стала підставою для застосування механізмів стримування російського впливу в регіоні через посилення південно-східного флангу НАТО. Основними вимірами цього стали розгортання систем протиповітряної і берегової оборони в Румунії та Болгарії; розширення навчань військово-морських сил Альянсу щодо посилення взаємодії із залученням 6-го флоту ВМС США; сприяння Україні та Грузії у розвитку національного оборонного потенціалу тощо. Чорноморські країни-члени НАТО навіть обговорювали можливість створення постійних об'єднаних військово-морських сил НАТО в регіоні [1, с. 114]. Серед факторів, які становили загрозу інтересам США – підтримка РФ тих політичних сил у чорноморських країнах, які розхитували ситуацію зсередини та створювали ідеологічну протизагрозу євроатлантизму (наприклад, концепція євразійства для Туреччини, панславізм або православ'я – для Болгарії) [3, с. 17].

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну в лютому 2022 р. дестабілізувало регіон і створило небезпеку для причорноморських держав [6, с. 1]. Як зазначали спостерігачі, така ситуація безпосередньо загрожує миру та процвітання не лише чорноморських держав, а й північноатлантичної спільноти, яка була основою зовнішньої політики США після Другої світової війни. Занепокоєння з боку США, країн Європи і світу у цілому було викликане не лише військовими діями, а й питаннями продовольчої безпеки, економічної стабільності, порушеннями прав людини і міжнародного права. Інтереси США в регіоні за адміністрації Дж. Байдена були тісно пов'язані з необхідністю зміцнення трансатлантичної архітектури безпеки на основі НАТО, стабілізації ситуації в Чорному морі та консолідації євроатлантичної спільноти [5].

У березні 2023 р. у Конгресі США обговорювалася Стратегія безпеки у Чорному морі, яку після дискусій було включено до Закону № 118-31 про оборонний бюджет на 2024 фін. рік [7]. У цьому законі Чорноморський регіон визнавався ареною російської агресії, тож було висловлено зацікавленість США у підтримці зусиль із запобігання поширенню подальшого збройного конфлікту в Європі [4]. Вказувалося, що «неодноразові, незаконні, неспровоковані та насильницькі спроби РФ розширити свою територію та контролювати доступ до Середземного моря через Чорне море становлять загрозу національній безпеці Сполучених Штатів і НАТО»; що Сполучені Штати «засуджують спроби Російської Федерації змінити кордони в Чорноморському регіоні силою або будь-якими засобами, що суперечать міжнародному праву, і нав'язати сферу впливу в регіоні». Сполучені Штати та їхні союзники мали рішуче протистояти незаконним територіальним претензіям Росії на Кримському півострові, вздовж територіальних вод України в Чорному та Азовському морях, у міжнародних водах Чорного моря та на територіях, які вона незаконно окупувала в Україні [4].

У Розділі 1247 «Стратегія безпеки та розвитку Чорного моря» Закону про оборонний бюджет «чорноморськими» державами визначено Туреччину, Румунію, Болгарію, Молдову, Україну і Грузію. Цей розділ окреслив п'ять основних напрямів політики Сполучених Штатів щодо регіону: посилення координації з НАТО та Європейським Союзом; поглиблення економічних

зв'язків; посилення енергетичної безпеки; підтримка зусиль, спрямованих на посилення стійкості демократії в чорноморських державах; посилення допомоги у сфері безпеки з регіональними партнерами відповідно до цінностей та інтересів США. Особлива увага приділялася Туреччині. Зазначалося, що Китай здійснював економічний тиск на країни Чорного моря разом із РФ [7].

Загалом стратегія США щодо Чорноморського регіону була зосереджена на роботі «всередині НАТО та із союзниками по НАТО» та «спрямована на розробку довгострокової стратегії зміцнення безпеки, встановлення постійної стійкої присутності вздовж східного флангу НАТО та зміцнення демократичної стійкості її союзників і партнерів у регіоні» [4]. У контексті підтримки демократичної стійкості передбачалося посилення незалежних ЗМІ та медіа-ініціатив для боротьби з іноземним зловмисним впливом у Чорноморському регіоні, а також посилення заходів для протидії російській пропаганді та дезінформації у Чорноморському регіоні, ініційованих Державним департаментом і Агентством США з міжнародного розвитку [7].

Втім, з приходом до влади Дональда Трампа, який за перший місяць своєї другої каденції багато чого робить всупереч тому, що робила попередня адміністрація, Чорноморська стратегія може бути переглянута. Так, вже у січні 2025 р. адміністрація Трампа наказала майже повністю заморозити іноземну допомогу, яку надавало Агентство США з міжнародного розвитку, та висловила наміри звільнити майже всіх його співробітників. Законність наказу Трампа була оскаржена федеральним судом, який видав тимчасовий обмежувальний наказ, що дозволило призупинити скорочення персоналу.

Джерела і література

1. Грушецький Б. Позиція Болгарії стосовно створення постійних об'єднаних військово-морських сил НАТО у Чорному морі. *Міжнародні відносини: історія, теорія та практика: Матеріали міжнародної науково-практичної дистанційної конференції, Суми, 26 жовтня 2017 р.* Суми: Сумський державний педагогічний університет імені А. С.Макаренка, 2017. С. 114–116.

2. Козачук О. Зовнішня політика США в Чорноморському регіоні та Україна. *Institute of Democratization and Development*. 1 січня 2021. URL: <https://institutedd.org/blog/posts/zovnisnya-politika-ssa-v-cornomorskomu-regioni-ta-ukrayina>

3. Російська політика в Чорноморському регіоні: загрози й виклики для України: аналітична доповідь. *Національний інститут стратегічних досліджень*. Київ, 2020. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/150620_choronomorska-dopovid_pogodzheno.pdf

4. Black Sea Security Act of 2023 (A Bill). *The official website for U.S. federal legislative information Congress.gov*, 15 March, 2023. URL: <https://www.congress.gov/bill/118th-congress/senate-bill/804/text>

5. Hooker Jr. R.D. A Security Strategy for the Black Sea. *Atlantic Council Task Force on Black Sea Security*. December 15, 2023. URL:

<https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/a-security-strategy-for-the-black-sea/>

6. Melvin N., Seskuria N. A New Security Order in the Black Sea: The Role of Georgia. *Royal United Services Institute Journal, Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*. November, 2022, Vol. 1. 21 p. URL: <https://static.rusi.org/355-EI-Georgia-Black-Sea-web-final1.pdf>

7. National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2024. *The official website for U.S. federal legislative information Congress.gov*, 22 December, 2023. URL: <https://www.congress.gov/bill/118th-congress/house-bill/2670/text>

Юрій Мателешко

ДІЯЛЬНІСТЬ USAID В УКРАЇНІ В 2022–2024 рр.

Yurii Mateleshko. USAID Activities in Ukraine in 2022–2024

Україна протягом більше трьох десятиліть посідає значне місце у діяльності Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), як є провідною урядовою інституцією Сполучених Штатів, що надає невійськову іноземну допомогу для сприяння розвитку. Це також один з інструментів «м'якої сили» США. Як зазначається в офіційних документах USAID [8, с. 7–8], Агентство інвестує в безпеку і процвітання американського народу, оскільки допомагає Сполученим Штатам боротися з транснаціональними загрозами, розширювати ринки і сприяти демократичному врядуванню, що є основою глобального миру та міжнародної безпеки.

За понад тридцять років діяльності в Україні агентства USAID реалізувало більш ніж п'ятдесят програм, що сприяли розвитку громадянського суспільства, демократичного врядування, незалежних медіа, захисту прав людини, боротьбі з корупцією, розвитку сфери охорони здоров'я та ринкової економіки, а також соціальному захисту найбільш вразливих груп населення [1, с. 73].

Стратегія співробітництва на 2019–2026 рр. визначає, що європейські прагнення, розвиток демократії, майбутній добробут і суверенітет України можуть бути досягнуті за умов вирішення проблем корупції та наслідків російського вторгнення, а також досягнення сталого економічного зростання. Поразка або успіх України в подоланні цих викликів матиме суттєві наслідки для майбутнього Європи, а, отже, й для Сполучених Штатів, для яких існування цілісної, стабільної, сильної та мирної Європи є однією з головних цілей безпекової політики [3, с. 2, 4, 39].

У Спільній регіональній стратегії Держдепартаменту і USAID 2022 р. зазначаються такі завдання: 1) підтримання зусиль України виграти війну та відбудувати країну; 2) протистояння неправдивим наративам РФ та підтримка суверенітету України; 3) надання екстреної гуманітарної допомоги вразливим групам населення, переміщеним особам та біженцям; 4) пом'якшення впливу російсько-української війни на глобальну продовольчу безпеку, постачання енергоресурсів, а також на світову економіку загалом [7, с. 6].

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

США: ПОЛІТИКА, СУСПІЛЬСТВО, КУЛЬТУРА – 2025

Матеріали міжнародної наукової конференції
на пошану пам'яті проф. Б. М. Гончара.
Київ, 6–7 березня 2025 р.

Науковий редактор – доктор історичних наук,
професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Наталія Городня

Видання: Кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн
історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
01033, м. Київ, вул. Володимирська, 60, каб. 447
e-mail: ngorodnia@knu.ua
Макет: Наталія Городня
Дизайн обкладинки: Ярослав Довгий
Ум. друк. арк.: 17,25
Гарнітура Times New Roman
Ухвалено до публікації 27.03.2025
Виготовлено для поширення через мережу Інтернет